

Ciała obce. Samozwańcze republiki na wschodzie Ukrainy

Krzysztof Nieczypor

Trwający od pięciu lat konflikt na wschodzie państwa ukraińskiego doprowadził do poważnego kryzysu gospodarczego i humanitarnego na Ukrainie, w tym na terytoriach tzw. Donieckiej Republiki Ludowej i Ługańskiej Republiki Ludowej (DRL i ŁRL). Trudną sytuację pogłębia trwająca od 2017 r. ukraińska blokada handlowa skutkująca społeczną, polityczną i gospodarczą izolacją niekontrolowanej przez Kijów części Donbasu. W efekcie na terytorium opanowanym przez prorosyjskich separatystów wykształcił się specyficzny model gospodarki centralnie sterowanej oparty na bezprawnie zawłaszczonym przemyśle i nielegalnych transakcjach handlowych przeprowadzanych przez przedsiębiorstwa nadzorowane przez Kreml. Istnienie i funkcjonowanie samozwańczych republik jest całkowicie zależne od wsparcia militarnego i finansowego ze strony Rosji, a stojący na czele tych państw przywódcy są w pełni podporządkowani Moskwie.

Pogłębiająca się z każdym rokiem izolacja terytoriów pozostających pod kontrolą separatystów od reszty kraju negatywnie wpływa na perspektywę ich reintegracji. Znaczącą rolę w tym procesie odgrywa konsekwentna polityka informacyjno-propagandowa i kulturalna, prowadzona przez Kreml i władze samozwańczych republik, mająca na celu wzmocnienie nastrojów prorosyjskich i utrwalenie wśród mieszkańców wschodniej Ukrainy negatywnego obrazu państwa ukraińskiego. Sprzyja temu postawa władz w Kijowie, które pomimo deklarowanej determinacji do rozwiązania problemów humanitarnych oraz utrzymania powiązań społecznych i politycznych z resztą kraju nie podjęły rzeczywistych działań w tym zakresie. Widać natomiast bezczynność, która pogłębia proces wyobcowania mieszkańców wschodnich regionów od pozostałej części społeczeństwa ukraińskiego. W konsekwencji reintegracja Donbasu, po ewentualnym ponownym przejściu kontroli nad okupowanymi terytoriami, może okazać się zadaniem niezwykle trudnym do zrealizowania.

Donbas – stan kryzysowy

Przejęcie kontroli nad częściami obwodów donieckiego i ługańskiego przez rosyjskich dywersantów oraz lokalnych separatystów wspieranych przez siły zbrojne Federacji Rosyjskiej stało się przyczyną głębokiego kryzysu gospodarczego. Mimo braku wiarygodnych statystyk dotyczących sytuacji gospodarczej na terenach okupowanych szacuje się, że w trakcie pierwszego roku wojny produkcja przemysłowa w obwodach donieckim i ługańskim spadła o odpowiednio 60% i 85%. W ciągu pięciu lat trwania

konfliktu liczba przedsiębiorstw działających na terenie obwodu donieckiego zmniejszyła się o 56%, a ługańskiego o 71%¹. Przyczyną były nie tylko bezpośrednie zniszczenia spowodowane działaniami militarnymi, lecz także grabież sprzętu i wyposażenia zakładów oraz deficyt wysoko wykwalifikowanej kadry, która opuściła te tereny. Szacuje się, że w latach 2013–2016 PKB na głowę mieszkańca obwodu donieckiego spadł

¹ Г. Янченко, Я. Пилипчук, *Чотири роки у війні. Криза робочої сили на Донбасі*, Український інститут майбутнього, Кіїв 2018, s. 6, www.uifuture.org.

o 43% (4,6 tys. dolarów), a obwodu ługańskiego o 52% (3,3 tys. dolarów)².

Donbas z jednego z najbardziej rozwiniętych regionów Ukrainy przeistoczył się w obszar zapaści gospodarczej i kryzysu demograficznego.

Sytuację ekonomiczną w DRL i ŁRL pogorszyło wprowadzenie przez członków ukraińskich batalionów ochotniczych w grudniu 2016 r. „społecznej” blokady ruchu towarowego, która została następnie usankcjonowana przez władze Ukrainy, oraz ograniczenie możliwości przekraczania linii rozgraniczenia (będącej faktyczną granicą) do kilku przejść³. Na podstawie decyzji wydanej w marcu 2017 r. przez Radę Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy ograniczenia objęły towary, których wartość przewyższa 10 tys. hrywien (ok. 400 dolarów), a waga przekracza 75 kg na osobę. Bezpośrednią konsekwencją embarga stał się znaczący wzrost bezrobocia oraz obniżenie poziomu płac na terenie obu parapaństw. Na początku 2019 r. średnie miesięczne wynagrodzenie w DRL odpowiadało kwocie ok. 175 dolarów, zaś w ŁRL ok. 115 dolarów (w pozostałej części Ukrainy wynosi ok. 354 dolary, a w obwodzie rostowskim w Rosji ok. 336 dolarów)⁴. Mimo braku oficjalnych informacji o skali bezrobocia szacuje się, że w DRL bez zatrudnienia pozostaje ok. 40% zdolnych do pracy⁵. Według danych ONZ ponad 25% mieszkańców DRL i ŁRL (bliisko 800 tys. osób) ma problemy z dostępem do podstawowych produktów żywnościowych⁶.

² J. Bluszcz, M. Valente, *The War in Europe: Economic Costs of the Ukrainian Conflict*, Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung, Berlin 2019, s. 4, www.ssrn.com.

³ Zob. T.A. Olszański, *Poroszenko autoryzuje blokadę Donbasu*, 22.03.2017, www.osw.waw.pl.

⁴ *Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання*, Разумков Центр, Kijów 2019, s. 46, www.razumkov.org.ua.

⁵ *В ДНР растёт количество штатных работников, но зарплаты и пенсии – мизерны*, Regnum, 11.08.2017, www.regnum.ru.

⁶ *Joint Food Security Assessment, September 2017: Main*

W konsekwencji działań wojennych oraz izolacji politycznej i ekonomicznej samozwańczych republik Donbas z jednego z najbardziej rozwiniętych regionów Ukrainy (do 2013 r. generował ok. 25% ukraińskiego eksportu i ok. 16% PKB) przeistoczył się w obszar zapaści gospodarczej i kryzysu demograficznego (według danych ONZ wskutek konfliktu ponad 2 mln osób zostało zmuszonych do opuszczenia swojego miejsca zamieszkania⁷).

Gospodarka zewnętrznie sterowana

W odpowiedzi na zainicjowaną przez ukraińską stronę blokadę ekonomiczną samozwańcze władze DRL i ŁRL ogłosiły pod koniec lutego 2017 r. wprowadzenie „czasowej administracji zewnętrznej” w ponad 40 zakładach przemysłowych należących do tej pory do państwa ukraińskiego i ukraińskich spółek prywatnych (przede wszystkim oligarchy Rinata Achmetowa). Na podstawie wydanych w tym samym czasie dekretów przywódców obu parapaństw dokonano zawłaszczenia znaczącej części przemysłu, wprowadzając elementy gospodarki centralnie sterowanej. W jej ramach wyłączne prawa do administrowania i realizowania produkcji przemysłowej przekazano prywatnej spółce Wniesztorgerwis. Prawa do eksportu i importu towarów z DRL i ŁRL udzielono natomiast spółce Gaz-Alians, która przy pomocy rosyjskich pośredników sprzedaje surowce z Donbasu za granicą po cenach znacznie niższych od rynkowych⁸. Obydwa podmioty są kontrolowane przez Serhija Kurczenkę, zbiegłego do Rosji ukraińskiego oligarchę związanego z rodziną Wiktora Janukowycza. Wiele wskazuje jednak

findings, Ukraine Food Security & Livelihoods Cluster, 12.09.2017, www.fscluster.org.

⁷ Więcej na ten temat: K. Nieczypor, *W cieniu wojny. Ukraina wobec osób wewnętrznie przesiedlonych*, „Komentarze OSW”, nr 290, 16.01.2019, www.osw.waw.pl.

⁸ M. Potocki, K. Baca-Pogorzelska, *Cztery węglowców muszkieterów. Kto kupuje doniecki antracyt?*, Gazeta Prawna, 25.07.2018, www.gazetaprawna.pl.

na to, że w istocie działalność spółek koordynowana jest przez rosyjskie służby specjalne⁹. Utworzony model administrowania produkcją przemysłową umożliwia handel wytworzonymi towarami i sprowadzanie potrzebnych materiałów. Spółka Wnieszstorgserwis jest oficjalnie zarejestrowana w Osetii Południowej i tam też prowadzone są jej rozliczenia finansowe. W procedurze formalnie nie uczestniczy rosyjski system finansowy, co pozwala Moskwie zaprzeczać jej udziałowi w wykorzystaniu produkcji przemysłowej oraz wspieraniu władz w Ługańsku i Doniecku. Dzięki temu mechanizmowi nowi właściciele przejętych zakładów przemysłowych w Donbasie nie płacą podatków w Kijowie, lecz rozliczają się z DRL i ŁRL. Surowce eksportowane przez granicę z Federacją Rosyjską opuszczają terytorium Ukrainy bez jej kontroli celnej i granicznej. Prowadzenie rozliczeń finansowych za pomocą osetyjskiego banku pozwala rosyjskim firmom unikać zarzutu łamania prawa ukraińskiego i narażania się na możliwe sankcje Zachodu.

Prowadzenie rozliczeń finansowych w Osetii Południowej pozwala Moskwie zaprzeczać udziałowi w wykorzystaniu produkcji przemysłowej oraz wspieraniu władz w Ługańsku i Doniecku.

Usprawnieniu wymiany towarowej pomiędzy samodzielnymi republikami i Federacją Rosyjską służy otwarte w grudniu 2017 r. nowe połączenie kolejowe zastępujące dotychczasowe, biegnące przez terytorium kontrolowane przez Ukrainę.

⁹ Dyrektorem generalnym spółki Wnieszstorgserwis był do kwietnia br. Władimir Paszkow, obywatel Rosji, były wicegubernator obwodu irkuckiego, związany z Siergiejem Czemezowem, generałem FSB, współpracownikiem Władimira Putina z czasów służby wywiadowczej w NRD, obecnie prezesem koncernu Rostech. Paszkow sprawuje aktualnie funkcję wicepremiera w DRL. И. Барабанов, Е. Еременко, «Партнер у нас один – Российская Федерация». Кто управляет заводами на территории самопровозглашенных ДНР и ЛНР, Коммерсантъ Власть, 6.05.2017, www.kommersant.ru.

Ponadto w lipcu 2019 r. ogłoszono połączenie spółek ługańskiej i donieckiej administrujących transportem kolejowym i powstanie wspólnego przedsiębiorstwa, aby „zoptymalizować przewóz towarów”. Oba działania mają na celu trwałe związanie ekonomiczne wschodnich regionów Ukrainy z Rosją.

„Bratnia” pomoc

Nieoficjalnie Rosja przekazuje obu parapaństwom wsparcie finansowe w łącznej wysokości ok. 1,5–2 mld dolarów rocznie. Oficjalne wsparcie jest zaś realizowane poprzez pomoc humanitarną. Władze w Moskwie wyliczyły, że w okresie od sierpnia 2014 r. do października 2018 r. przekazały ponad 78 tys. ton dostaw w ramach zorganizowanych tzw. białych konwojów¹⁰. Jednocześnie dostęp ukraińskich i zagranicznych organizacji humanitarnych na terytorium DRL i ŁRL jest ograniczany lub wprost zakazany¹¹. Pozwala to miejscowej propagandzie przekonywać ludność o ignorowaniu ich problemów przez Kijów i państwa zachodnie oraz udowadniać, że pomoc Rosji jest jedynym realnym wsparciem.

Podobną funkcję spełnia wprowadzona uproszczona procedura przyznawania mieszkańcom republik rosyjskich paszportów. Umożliwia to podpisany w kwietniu 2019 r. dekret prezydenta Władimira Putina, uzasadniony pogarszającymi się warunkami humanitarnymi. O głównie propagandowym charakterze tej decyzji świadczy fakt, że posiadanie przez mieszkańców Donbasu paszportów rosyjskich nie wiąże się z uzyskaniem praw analogicznych do tych, jakie posiadają obywatele Federacji Rosyjskiej, a ich przyznawanie zostało ograniczo-

¹⁰ Доставка гуманитарной помощи для отдельных районов Донецкой и Луганской областей Украины, МЧС России, www.mchs.gov.ru.

¹¹ Jedyną organizacją uprawnioną do prowadzenia działalności humanitarnej na terenach obu republik (poza rosyjskimi i lokalnymi stowarzyszeniami pomocy) jest Komitet Czerwonego Krzyża. V. Barbelet, *Humanitarian access and local organisations in Ukraine*, Humanitarian Policy Group, Londyn 2017, s. 5, www.odi.org.

ne do części społeczeństwa¹². Należy zauważyć, że tzw. paszportyzacja stanowi element akcji upowszechniania rosyjskiej tożsamości wśród miejscowej ludności i ma najprawdopodobniej związek z przeprowadzonym na początku października spisem powszechnym w obu separatystycznych republikach. Można się spodziewać, że efektem będzie publikacja danych wskazujących na zamieszkanie wschodnich terenów Ukrainy przez znaczną liczbę osób identyfikujących się z rosyjskim państwem lub „donbaskimi republikami”. W ten sposób Moskwa będzie mogła uzasadniać polityczne i militarne interwencje na Ukrainie obroną praw mniejszości w Donbasie.

Mimo że za bezpieczeństwo militarne parapaństw formalnie odpowiadają armie obu republik (operacyjno-taktyczne zgrupowanie „Donieck” i wojskowy korpus milicji ludowej ŁRL), których łączna liczebność szacowana jest na ok. 32 tys. osób, to kluczowym jego elementem jest działający w ich ramach rosyjski kontyngent wojskowy – według ukraińskich źródeł ok. 11 tys. osób. (zarówno tzw. ochotników, jak i najemników z prywatnych firm wojskowych oraz żołnierzy armii rosyjskiej). Spośród nich ok. 2 tys. osób to oficerowie Sił Zbrojnych FR pełniący bezpośrednie funkcje kierownicze i szkoleniowe w poszczególnych zgrupowaniach wojskowych. Liczebność rosyjskich sił wojskowych działających w strukturach militarnych DRL i ŁRL ulega zmianom w zależności od zapotrzebowania i intensywności konfliktu¹³.

¹² J. Strzelecki, K. Nieczypor, *Rosyjskie obywatelstwo dla mieszkańców Donbasu*, 25.04.2019, www.osw.waw.pl.

¹³ Kadrowym i technicznym zapleczem potencjału militarnego parapaństw jest obecność przy granicy z Ukrainą ponad 50-tysięcznego zgrupowania wojsk 8. Armii Gwardyjskiej (ze składu Południowego Okręgu Wojskowego) i 20. Armii Gwardyjskiej (ze składu Zachodniego Okręgu Wojskowego). Ponadto na terytoriach DRL i ŁRL aktywni są oficerowie rosyjskich służb specjalnych FSB i wywiadu wojskowego (GU). Zob. F. Holcomb, *The Kremlin's irregular army: Ukrainian separatist order of battle*, Institute for the Study of War, 7.09.2017, www.understandingwar.org.

W bańce informacyjnej

Istotnym obszarem działalności władz DRL i ŁRL jest polityka informacyjna i ideologiczna skupiająca się na podkreślaniu specyfiki Donbasu i jego historycznie nierozzerwalnego związku z Rosją. W praktyce formułowane uzasadnienia powstania oraz dalszego kierunku rozwoju nieuznawanych republik są całkowicie zależne od aktualnie realizowanej przez Moskwę strategii wobec Ukrainy¹⁴. W zależności od narracji suflowanej przez Kreml kolejni przywódcy separatystów deklarowali poparcie dla idei utworzenia niepodległych państw lub państwa pod nazwą Noworosja, przyłączenia do Federacji Rosyjskiej bądź też wsparcie dla integralności terytorialnej Ukrainy i uzyskania w jej ramach autonomii¹⁵.

Kierunki rozwoju samozwańczych republik są całkowicie zależne od aktualnie realizowanej przez Moskwę strategii wobec Ukrainy.

Najważniejszym medium odpowiedzialnym za komunikację separatystycznych władz ze społeczeństwem i środkiem agitacji politycznej pozostaje telewizja, która stanowi główne źródło informacji dla 87% mieszkańców obwodu donieckiego i 92% obwodu ługańskiego (włączając terytoria okupowane)¹⁶. Ze względu m.in. na to, że sygnał ukraińskich kanałów na większości terenów okupowanych jest skutecznie zagłuszany, największą popularnością cieszy się rosyjska telewizja państwowa. Znaczący udział mają także miejscowe kanały telewizyjne ko-

¹⁴ J. Abibok, *Polityka tożsamości samozwańczych republik na wschodzie Ukrainy*, „Komentarze OSW”, nr 270, 5.06.2018, www.osw.waw.pl.

¹⁵ С. Горбатенко, *То в Україну, то в Росію, то в конфедерацію: як російські сили на Донбасі меняють свою риторику*, Радіо Свобода, 21.08.2019, www.radiosvoboda.org.

¹⁶ Медіаподобання і політичні погляди у 8 областях Сходу та Півдня, Інститут масової інформації, 27.07.2017, www.imi.org.ua.

rzystające z przejętych wież radiotelewizyjnych oraz częstotliwości zajmowanych do 2014 r. przez ogólnokrajowe lub lokalne stacje telewizyjne należące do ukraińskich właścicieli.

Telewizja lokalna na okupowanych terytoriach w większości powiela formaty programów z rosyjskich kanałów, zaś przekazywane wiadomości są *de facto* kopią tych pokazywanych w serwisach informacyjnych rosyjskich mediów państwowych. Lwia część czasu antenowego poświęcana jest sytuacji na Ukrainie i jej roli w konflikcie. Dominuje skrajnie negatywny obraz państwa ukraińskiego i jego elit, które mają ponosić pełną odpowiedzialność za złą sytuację w regionie¹⁷. Informacje na temat lokalnych wydarzeń koncentrują się na komplementowaniu władz i ich starań na rzecz polepszenia warunków życia mieszkańców.

Procesowi wyobcowywania Donbasu od pozostałej części Ukrainy sprzyja brak sformułowanej przez Kijów polityki reintegracyjnej.

Coraz większe znaczenie w komunikacji mają media internetowe, w tym przede wszystkim sieci społecznościowe. Wykorzystanie nowych mediów przez władze DRL i ŁRL ma na celu przyciągnięcie uwagi młodego pokolenia, które pozostaje poza obszarem oddziaływania tradycyjnych środków przekazu. Służyć ma temu m.in. zainicjowana w ostatnich miesiącach internetowa akcja skierowana do prezydenta Wołodymyra Zełenskigo mająca wymóc przyznanie specjalnego statusu „republikom” w ramach państwa ukraińskiego¹⁸. Oprócz

¹⁷ Аналіз інтернет-ЗМІ т.зв. “ДНР” та “ЛНР”: у кожній десятій новині — мова ворожнечі щодо українців, 11% новин — фейки, Інститут масової інформації, 24.02.2017, www.imi.org.ua.

¹⁸ Akcja „Зеленский, признай выбор Донбасса” jest przedstawiana jako oddolna inicjatywa internautów, którzy domagają się realizacji przez prezydenta Zełenskigo wyborczych obietnic związanych z rozwiązaniem konfliktu na wschodzie Ukrainy.

wymiaru propagandowego związanego z promowaniem określonego sposobu rozwiązania konfliktu ma ona również przeciwdziałać popularności w DRL i ŁRL ukraińskiego prezydenta, który uzyskał w wyborach wysokie poparcie we wschodnich regionach Ukrainy.

Wzmacnianiu prorosyjskich nastrojów służy także działalność organizacji i instytucji kulturalno-oświatowych realizujących zadanie utożsamienia mieszkańców Donbasu z tzw. ruskim mirem. Głównym ośrodkiem funkcjonującym w tej sferze jest powstały w 2017 r. Komitet Integuracyjny „Rosja–Donbas”, który zajmuje się szeroko pojętą współpracą pomiędzy samozwańczymi republikami a Federacją Rosyjską – począwszy od udzielania wsparcia dla instytucji administracji publicznej w DRL i ŁRL, a na realizacji programu współpracy między regionami Rosji a Donbasem skończywszy. Pogłębianiem związków kulturowych zajmuje się z kolei ośrodek Russkij Centr organizujący w samozwańczych republikach seminaria i konferencje naukowe, wydarzenia poświęcone popularyzacji rosyjskiej literatury i historii, a także obchody rosyjskich i sowieckich świąt i rocznic.

Bezczynność Kijowa

Procesowi wyobcowywania Donbasu od pozostałej części Ukrainy sprzyja brak sformułowanej przez Kijów polityki reintegracyjnej. Pomimo deklaratywnej determinacji ukraińskie władze nie były w stanie stworzyć kompleksowego programu reintegracji okupowanych terytoriów. Powołanemu w tym celu w kwietniu 2016 r. Ministerstwu do spraw Terytoriów Tymczasowo Okupowanych i Osób Wewnętrznie Przesiedlonych (obecnie przekształcone w Ministerstwo do spraw Weteranów, Terytoriów Czasowo Okupowanych i Osób Przesiedlonych Wewnętrznie) zarzuca się beczynność, na co wskazuje niezwykle skąpa aktywność delegacyjna resortu.

Przyjęta w lutym 2018 r. tzw. ustawa o reintegracji Donbasu nie wyznacza strategii odzyskania niekontrolowanych terytoriów okupowa-

nych, a jedynie na nowo określa ich status oraz zmienia zasady organizacji operacji wojskowej w tym regionie¹⁹. Brakowi rzeczywistej strategii towarzyszy nieskrywana niechęć aparatu państwowego wobec mieszkańców Donbasu²⁰. Tłumaczyć ją należy m.in. obawą przed wzmocnieniem tzw. prorosyjskiego elektoratu, który tradycyjnie zamieszkuje wschodnie części państwa ukraińskiego.

Reintegracja samozwańczych republik z ukraińskim państwem ma zagwarantować Moskwie trwałe instrumenty oddziaływania na procesy polityczne zachodzące na Ukrainie.

W konsekwencji pasywnej polityki reintegracyjnej Ukrainy i trwającego procesu wyobcowywania samozwańczych republik odnotowywana jest rosnąca rozbieżność opinii mieszkańców Donbasu i pozostałej części państwa dotyczących oceny przyczyn konfliktu oraz perspektyw jego rozwiązania. Zdaniem znaczącej większości osób zamieszkałych na okupowanych terytoriach (76%) wojna na wschodzie kraju jest konfliktem wewnątrzukraińskim²¹, zaś według mieszkańców terenów kontrolowanych przez Kijów w Donbasie toczy się wojna z Rosją lub z siłami separatystycznymi wspieranymi przez

Rosję (odpowiednio 40,2% i 19,6%)²². Jednocześnie znacząca większość mieszkańców parapaństw opowiada się za przyłączeniem do Rosji (64,3%), a jedynie 18,5% dopuszcza możliwość powrotu w skład państwa ukraińskiego. Całkowicie odmiennego zdania są respondenci po drugiej stronie tzw. linii rozgraniczenia, którzy zdecydowanie opowiadają się za powrotem terytoriów DRL i ŁRL do Ukrainy (79,7%) i są niechętni przyznaniu im niepodległości (3,3%) lub przyłączeniu do Federacji Rosyjskiej (2,9%).

Perspektywy: donbaski węzeł gordyjski

Zainicjowane przez nowe władze negocjacje pokojowe w sprawie Donbasu stanowią odpowiedź na społeczne oczekiwania jak najszybszego rozwiązania konfliktu. Realizacja tego zadania w znacznej mierze uzależniona jest od postawy Moskwy, która sprawuje pełną kontrolę nad okupowanymi terytoriami. Kreml realizuje politykę wzmocnienia związków terytoriów okupowanych z Rosją przy równoczesnym politycznym, gospodarczym i informacyjnym izolowaniu mieszkańców Donbasu od pozostałej części Ukrainy. Jednocześnie Moskwa wymaga bezwzględnego wypełnienia przez Kijów warunków porozumień zawartych w Mińsku, zakładających powrót parapaństw pod kontrolę władz ukraińskich wraz z nadaniem im jak najszerszej autonomii zagwarantowanej odpowiednimi zapisami w ukraińskiej konstytucji. By osiągnąć swoje cele, Rosja zabiega o upodmiotowienie i uznanie samozwańczych republik, uzależniając kontynuację procesu pokojowego od przeprowadzenia na terenach okupowanych lokalnych wyborów z udziałem prorosyjskich separatystów. Podpisanie przez stronę ukraińską tzw. formuły Steinmeiera, przewidującej spełnienie powyższych wymogów, było postawionym przez

¹⁹ Więcej na ten temat: P. Żochowski, T. Iwański, S. Matuszak, *Ukraińska ustawa o reintegracji Donbasu*, 18.01.2018, www.osw.waw.pl.

²⁰ Przykładem takiej postawy jest wypowiedź byłego ministra polityki socjalnej Andrija Rewy udzielona w wywiadzie dla BBC: „Wszyscy, którzy byli proukraińscy – wyjechali [z Donbasu – przyp. aut.]. A ci, którzy chcą otrzymywać dwie emerytury – tam i tutaj – niech cierpią. Absolutnie mi ich nie żal. Żal mi żołnierzy i oficerów z rodzinami, którzy zginęli w obronie tych szumowin”. *Министр Рева назвав жителів окупованого Донбасу мразями, которых ему абсолютно не жаль*, ОстроВ, 29.04.2019, www.ostro.org.

²¹ *Звіт проєкту «Соціально-політичні настрої в частині Донецької та Луганської областей, які тимчасово не знаходяться під контролем України»*, Український інститут майбутнього, 11.11.2019, www.uifuture.org.

²² *Громадська думка про ситуацію на Донбасі та шляхи відновлення суверенітету України над окупованими територіями*, Разумков Центр, 11.10.2019, www.razumkov.org.ua.

stronę rosyjską warunkiem przeprowadzenia spotkania w formacie normandzkim zaplanowanego na 9 grudnia br.

Utrwalenie więzi z Rosją i legitymizacja separatystycznych elit politycznych w ramach państwa ukraińskiego ma zagwarantować Moskwie trwałe instrumenty oddziaływania na procesy polityczne zachodzące w tym kraju. Podstawowym założeniem tej strategii jest pogłębienie podziałów i wzajemnej wrogości wewnątrz ukraińskiego społeczeństwa, a tym samym utrudnienie procesu reintegracji po ewentualnym rozwiązaniu konfliktu. W konsekwencji Ukraina stanie się państwem podatnym na manipulacje i zależnym od Rosji, a w dalszej perspektywie niezdolnym do dalszej integracji z Zachodem.

Utrzymywanie w regionie istotnego potencjału wojskowego umożliwi Rosji eskalację konfliktu w przypadku niepowodzenia strategii przy-

łączenia Donbasu do Ukrainy na korzystnych dla Moskwy warunkach. Upowszechnianie rosyjskiej lub „donbaskiej” tożsamości miejscowej ludności będzie pomocne jako uzasadnienie dla interwencji w celu obrony praw mniejszości na Ukrainie. W tej sytuacji dogodnym dla Moskwy scenariuszem jest utrwalenie obecnego stanu – konfliktu o niskiej intensywności. Dalsze funkcjonowanie parapaństw skutkować będzie pogłębieniem funkcjonowania „szarej strefy” na okupowanych terytoriach, a narastające problemy gospodarcze i postępująca kryminalizacja sprzyjać będą wzrostowi społecznego niezadowolenia i wpływać demoralizująco na ukraińską armię. Oba warianty stawiają ukraińskich decydentów w niezwykle trudnej sytuacji – dalsze trwanie konfliktu oznacza bowiem postępujące wyobcowanie wschodnich regionów od reszty państwa, zaś przyjęcie rosyjskich warunków grozi utratą części suwerenności.

REDAKCJA MERYTORYCZNA: Adam Eberhardt,
Wojciech Konończuk
REDAKCJA: Szymon Szytk, Tomasz Strzelczyk
SKŁAD: Urszula Gumińska-Kurek

Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia
ul. Koszykowa 6a, 00-564 Warszawa
tel.: | +48 | 22 525 80 00

**Opinie wyrażone przez autorów analiz nie przedstawiają
oficjalnego stanowiska władz RP.**

Zapraszamy na naszą stronę: www.osw.waw.pl